

Puolustusministeri Jussi Niinistö

”Maanpuolustuskoulutusyhdistystä kehitetään puolustusvoimien strategisena kumppanina pohjoismaisten toimintaperiaatteiden mukaisesti. Tavoitteena on vahvistaa vapaaehtoisen maanpuolustuksen asemaa paikallispuolustuksessa sekä virka-aputehtävissä.”

”Reservin koulutusjärjestelmä on kokonaisuus, johon kuuluvat puolustusvoimien kertausharjoitukset ja vapaaehtoiset harjoitukset sekä Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kurssit. Reserviläisiä kannustetaan omaehtoiseen kunnan ylläpitoon sekä kouluttautumiseen verkkokoulutusmahdollisuuksia hyödyntäen. Reserviläisten osaamista hyödynnetään nykyistä paremmin sodan ajan joukoissa.”

Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen uudelleenjärjestäminen

1. Perusteet

Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen kehittämisen mahdollisuuksista laadittiin selvitys syyskuussa 2017 (FI.PLM.2017-3968). Selvityksessä kartoitettiin vaihtoehtoja maanpuolustuskoulutuksen kehittämiseksi valtioneuvoston puolustusselonteon kirjausten mukaisesti. Selvityksen painopisteenä oli tarkastella vapaaehtoisen maanpuolustuksen asemaa paikallispuolustuksessa ja virka-avussa ja se tunnisti kehittämisen osa-alueiksi lainsäädännön selkiyttämisen, kumppanuuden syventämisen sekä osallistumisohjan ja -laajuuden varmistamisen. Selvitys päättyi vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen kehittämisessä kolmeen vaihtoehtoon; Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) kehittämiseen julkisoikeudellisena yhdistyksenä, MPK:n kehittämiseen perustamalla viranomaisen tai MPK:n kehittämiseen osana puolustusvoimia (PV).

Selvityksen perusteella työryhmä esitti, että MPK:n kehittämistä jatketaan vaihtoehdon 1 (MPK:n kehittäminen julkisoikeudellisena yhdistyksenä) mukaisesti. Lisäksi työryhmä jätti harkittavaksi vaihtoehdon 2 (MPK:n kehittäminen perustamalla viranomaisen) ja/tai vaihtoehdon 3 (MPK:n kehittäminen osana PV:a) selvittämistä vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen pitkän aikavälin kehittämisen mahdolliseksi perustaksi.

Selvitys jätettiin puolustusministeri Niinistölle 28.9.2017, joka antoi jatkoselvitystehtävän kolmannesta vaihtoehdosta, MPK:n sotilaallisen koulutuksen siirtäminen PV:lle ja MPK:n kehittäminen jäljelle jäävien tehtävien kautta.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

2. Työryhmän tehtävä

Puolustusministeri Niinistö asetti lokakuussa 2017 työryhmän (FI.PLM.2017-4164), jonka tehtävänä oli valmistella selvitys vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen uudelleenjärjestämiseksi. Työryhmään osallistui asiantuntijoita puolustusministeriöstä, puolustusvoimista sekä Maanpuolustuskoulutusyhdistyksestä.

Työryhmän laatiman selvityksen lähtökohtana oli vapaaehtoiseen maanpuolustukseen kuuluvan sotilaallisen koulutuksen siirtäminen PV:lle ja MPK:n roolin kehittäminen sotilaallisia valmiuksia sekä varautumis- ja turvallisuuskoulutusta antavana organisaationa.

Tehtävänannon mukaisesti selvityksen toimenpiteillä tuli tavoitella paikallisjoukkojen suorituskyvyn lisäämistä, lainsäädännön selkiyttämistä sekä reserviläisten sitoutuneisuuden ja motivoinnin lisäämistä. Selvityksen johtavana ajatuksena oli toiminnan vapaaehtoisuuden turvaaminen ja laajapohjaisuuden varmistaminen.

Selvityksen tuli sisältää toimintamalli, arvio mallin toimeenpanon vaikutuksista sekä tarvittavista resursseista. Selvityksen mahdollinen toimeenpano sekä yksityiskohtaiset lainsäädäntömuutokset tullaan suunnittelemaan erillisillä hankkeilla.

Selvityksen laadinnassa tuli huomioida ainakin seuraavat reunaehdot:

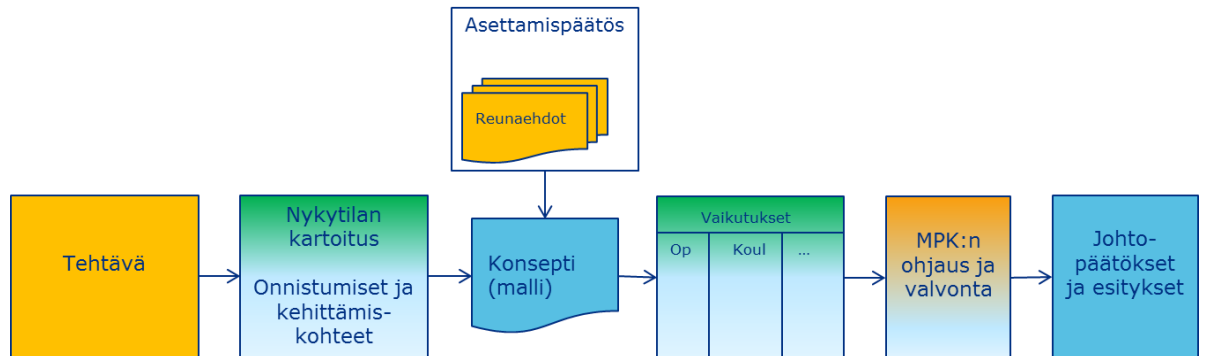
- MPK:n julkisista hallintotehtävistä sotilaallinen koulutus siirretään PV:lle. MPK:lle jää sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus sekä varautumis- ja turvallisuuskoulutus.
- Paikallisjoukkojen suorituskykyä lisätään sijoitetun henkilöstön nousujohteisen koulutuksen kautta sekä varmistamalla reserviläisten sijoittaminen heidän osaamistaan vastaaviin tehtäviin.
- Paikallisjoukkojen tosiasiallinen käytettävyys ja reserviläisten asema virka-ajutehtävissä huomioidaan.
- Vapaaehtoisen maanpuolustustyön vaikuttavuus turvataan säilyttämällä toiminnan vapaaehtoinen luonne sekä kehittämällä laajapohjaista osallistumista.
- Annettavan koulutuksen tulee olla nousujohteista ja läpinäkyvää tarjoten selkeitä osaamisen kehittämisen polkuja.
- MPK:n sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus tulee suunnitella sotilaallista koulutusta tukevaksi ja siihen johtavaksi. Vapaaehtoisten kouluttajien käyttö sekä PV:n että MPK:n antamassa koulutuksessa huomioidaan.
- Reserviläisten vastuuta kouluttamisessa lisätään erilaisten oikeuksien ja SA-sijoitusten kautta.
- Lainsäädäntöä selkiytetään ja sen tulee tukea käytännön toiminnan toteuttamista.
- Kustannustehokkuus huomioidaan. Mahdollinen kustannusten korotus huomioidaan lisärahoituksella.
- Naisten ja nuorten asema vapaaehtoisessa maanpuolustuskoulutuksessa turvataan.
- Reserviläisten motivaatiota lisätään ja sitoutuneisuutta vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön vahvistetaan.

Laadittavan esityksen tuli antaa perusteet toimeenpanolle.

Työryhmä tarkasteli tehtävää kuvaamalla nykytilan ja tunnistamalla siitä MPK:lle annettujen tehtävien ja tavoitteiden kautta tekijöitä, joissa on onnistuttu sekä niitä joita tulee kehittää. Samanaikaisesti työryhmä laati konseptin (toimintamallin) annetun tehtävän sekä asettamispäätöksen reunaehtojen perusteella.

Nykytilan kautta arvioitiin toimintamallin vaikutuksia resursseihin ja lainsäädäntöön. Samalla selvitettiin puolustusministeriön ja PV:n välistä suhdetta vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen käytännön valvonnassa ja ohjaamisessa.

Selvityksen lopussa esitetään johtopäätökset sekä esitykset toimintamallin soveltuvuudesta ja sen vaikutuksista suhteessa nykytilaan.

Kuva 1, Selvityksen laatimisen periaatteet

Selvitystä tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon se, että PV:n suorituskykyyn ja sen henkilöstön käyttöön liittyvät yksityiskohtaiset tiedot ovat salassa pidettäviä. Tästä syystä kaikkia asiaan vaikuttavia yksityiskohtia ja perusteluja ei ole voitu selvityksessä käsitellä.

Pohjoismaiden ja Viron vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestelyjä käsiteltiin selvitystyön edellisessä vaiheessa. Selvityksessä esiin tulleita käytänteitä on huomioitu tarvittavilta osin tätä selvitystä laadittaessa. Lähtökohtana on ollut kuitenkin kokonaisuuden tarkastelu kansallisen puolustuksen tarpeiden ja tavoitteiden kautta.

3. Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen nykytila

3.1 Tausta

PV:n joukkotuotanto käsittää varusmieskoulutuksen ja naisten vapaaehtoisen asepalveluksen sekä kertausharjoituskoulutuksen ja sitä tukevan MPK:lta tilattavan sotilaallisen koulutuksen. MPK:n sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus tukee sodan ajan tehtäviin sijoitettujen reserviläisten tietojen ja taitojen sekä fyysisen toimintakyvyn ja kenttäkelpoisuuden ylläpitämistä.

Puolustusvoimauudistuksen yhteydessä **vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen painopiste siirrettiin paikallispuolustusjoukkoihin**. PV:n johdolla on laadittu Reservin koulutuksen kehittämissuunnitelma (RESKESU) vuosille 2018 -2022. RESKESU:ssa on huomioitu puolustusselonteon linjaukset ja sen tarkoituksena on luoda edellytykset MPK:n toiminnan pitkäjänteiselle suunnittelulle, tehostaa yhteistoimintaa

sekä selkiyttää vastuunjakoja. Suunnitelman laatimiseen on osallistunut MPK:n lisäksi keskeiset reserviläis- ja maanpuolustusjärjestöt.

PV:n toimintaan liittyvää lainsäädäntöä on viime vuosina kehitetty vastaamaan muuttuneen toimintaympäristön vaatimuksia. Varusmiesyksikköjen laajentuneet käyttömahdollisuudet sekä valmiusjoukkojen perustaminen ovat kehittäneet PV:n mahdollisuuksia toimia nopeasti yllättävissä tilanteissa kuten muiden viranomaisten tukemisessa.

MPK tukee puolustusvoimien suorituskyvyn kehittämistä ja osaamista järjestämällä koulutusta. MPK:n koulutusjärjestelmän tarjonta jakautuu puolustusvoimien reserviläisille tilaamaan sotilaalliseen koulutukseen (SK), MPK:n toteuttamaan avoimeen sotilaallisia valmiuksia palvelevaan koulutukseen (SOTVA) sekä viranomaisten ja kansalaisten valmiuksia tukevaan varautumis- ja turvallisuuskoulutukseen (VARTU). Sotilaallisia ja sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen antaminen ovat MPK:n julkisia hallintotehtäviä.

MPK toteuttaa koulutusta nousujohteisilla kursseilla, joita ohjataan koulutusohjelmilla, laatuvaatimuksilla ja -kriteereillä. Peruskurssit ovat yleensä paikallisia koulutustapahtumia, joiden tavoitteena on antaa kurssilaisille perustiedot, -taidot ja valmiudet valitusta koulutusaiheesta. Jatkokurssit ovat alueellisia koulutustapahtumia, joiden tavoitteena on lisätä teoretietoutta sekä soveltaa taitoja vaativissa tilanteissa ja olosuhteissa. Valtakunnallisten erikoiskurssien tavoitteena on syventää tietotaitoa.

Paikallispataljooniin sijoitettujen reserviläisten kouluttamiseksi on käytössä MPK:n aselajikoulutusohjelmia. Niiden laadintaan ovat osallistuneet PV, reserviläis- ja maanpuolustusjärjestöt sekä MPK:n kouluttajat. Ohjelmissa huomioidaan PV:n vaatimusten mukaisesti sijoitettujen reserviläisten tarvitsema aselajiosaaminen (perustaso) ja aselajijoukkoihin sijoitettujen osaaminen (jatkotaso) sekä johtaja- ja kouluttajakoulutus (erikoistaso). Sotilaallisen koulutuksen painopiste on paikallispataljoonien henkilöstön ja yksiköiden kouluttamisessa. Myös kokonaisturvallisuuden koulutusta varten on laadittu koulutusohjelmia, joissa on otettu huomioon Sisäisen turvallisuuden strategian ja Yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaisia tavoitteita.

Keskitetty **kouluttajakoulutus** tuottaa osaavia kouluttajia. Kouluttajakoulutusta toteutetaan kertausharjoituksina, tilattuna sotilaallisena koulutuksena sekä MPK:n resurssein sotilaallisia valmiuksia palvelevana koulutuksena. MPK järjestää myös varautumis- ja turvallisuuskoulutuksen keskitettyä kouluttajakoulutusta. MPK:n toimintaan osallistuu noin 2400 vapaaehtoistoimijaa, joista kouluttajina toimii noin 1700. Näistä sitoutuneita PV:n hyväksymiä kouluttajia on 900. Kouluttajat toimivat laajasti myös varautumis- ja turvallisuuskoulutuksessa. MPK on resursoinut kouluttajakoulutusta SOTVA:n tai VARTU:n noin 300–600 henkilölle vuosittain. PV järjestää vuosittain kouluttajakoulutusta noin 100 reserviläiselle kertausharjoituksena sekä lisäksi tilattuna sotilaallisena koulutuksena noin 150 reserviläiselle.

Kouluttajat **rekrytoidaan** piireissä ja koulutuspaikoilla pääasiassa koulutukseen mukaan tulevista. Vain harvoissa aluetoimistoissa on resursseja siten, että tietoisesti kouluttajiksi rekrytoitaisiin johtajiksi sijoitettuja paikallispataljoonista tai muista joukoista. MPK:n 1.1.2017 toteutunut organisaatiouudistus vähensi kuukausipalkkaisten henkilöiden määrää ja siten yhteydenpitoa aluetoimistoihin. Tämä on heikentänyt kouluttajien rekrytointia vuonna 2017, koska suoritepalkkaiset ”koulutusprojekteja” vetävät eivät ole kokonaisvaltaisesti vastuussa alueen jatkapäiväisestä kouluttajarekrytoinnista.

MPK:n **koulutuksen laatu** varmistetaan nousujohteisilla koulutusohjelmilla, keskitetyllä kouluttajakoulutuksella sekä MPK:n laatujärjestelmän mukaisilla kurssien itsearvioinneilla sekä valtakunnallisilla ja alueellisilla auditoinneilla. MPK:n laatujärjestelmään liittyvän koulutuksen avulla PV tilaajana kykenee tarkemmin

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

määrittämään koulutustapahtumien opetustavoitteet. Tällä on varmistettu, että koulutus on varmasti tilaajan tahdon mukaista. Kurssinjohtajien itsearvioinneilla on kyetty kehittämään yksittäisiä koulutustapahtumia. Auditointien avulla on saatu kurssille tai koulutusohjelmalle ulkopuolinen varmistus, sille että koulutus on laadukasta.

Puolustusministeriö ohjaa vuosittaisella **tulosopimuksella** MPK:n toimintaa sekä kohdentaa siihen tarvittavat resurssit. Tulosopimuksen perusteella MPK laatii kaksivuotisen toimintasuunnitelman, jonka hyväksyy MPK:n jäsenjärjestöjen muodostama vuosikokous kunkin vuoden joulukuussa.

PV:llä ja MPK:lla on keskinäinen kumppanuussopimus sekä vuosittainen tilaussopimus. MPK:lla on lisäksi kumppanuussopimus sotilaallisesta ja sotilaallisia valmiuksia palvelevasta koulutuksesta RVL:n kanssa. PV:n ja MPK:n kumppanuussopimusta seurataan yhteisessä kumppanuuden seurantaryhmässä.

3.2 Vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus

PV ohjaa reservin koulutusta koulutuksen kehittämissuunnitelmalla (RESKESU), jossa määritetään tehtävät ja vastuut PV:lle, MPK:lle ja järjestöille. PV kouluttaa kertausharjoituksissa vuosittain noin 18 500 reserviläistä. Tästä muodostuu noin 115 800 kertausharjoituspäivää. PV:n vapaaehtoisissa harjoituksissa koulutetaan vuosittain noin 3700 reserviläistä. Tästä muodostuu noin 9 900 koulutuspäivää.

PV tilaa MPK:lta **sotilaallista koulutusta** paikallisjoukkojen suorituskyvyn kehittämiseksi. Tilaussopimuksen (1,3 M€) perusteella MPK tuottaa vuosittain sotilaallista koulutusta (SK) noin 10500:lle sodan ajan kokoonpanoihin kuuluville reserviläiselle yhteensä noin 22 000 koulutuspäivänä (noin 300 kurssia). Tilaussopimuksen perusteella annettava koulutus muodostaa noin 30–40% MPK:n koulutuksen kokonaisuudesta.

Sotilaallisen koulutuksen järjestämisestä ja sen toimeenpanosta on sovittu PV:n ja MPK:n välisellä sopimuksella, jonka perusteella sovitaan sotilaallisen koulutuksen järjestämiseen liittyvät vuosittaiset resurssit.

PV määrittää SK:n päämäärät ja tavoitteet sekä asettaa koulutustapahtumille valvojan. MPK vastaa koulutuksen käytännön toteuttamisesta ja asettaa koulutustapahtumaan keskimäärin 5-10 vapaaehtoista sotilaskouluttajaa. Koulutuksen suunnittelua ohjaa MPK:n palkattu henkilöstö.

Sotilaallisen koulutuksen järjestäminen, valvonta ja ohjaus on toimeenpantu reservin koulutuksen järjestämistä määräävän PV:n normiston osana. Sotilaallisen koulutuksen järjestäminen on organisoitu tilaaja-tuottaja -periaatteella osana PV:n operatiivista suunnittelua sekä toiminnan ja resurssien suunnittelu ja seuranta -prosessia.

Sotilaallisen koulutustapahtuman on oltava virassa toimivan, tehtävään käsketyin ammattisotilaan johtama. PV hyväksyy sotilaallista koulutusta antavat vapaaehtoiset kouluttajat. Hyväksyntä on edellytys toimia aseiden, ampumatarvikkeiden ja räjähdysaineiden käytön koulutuksessa.

Sotilaallisen koulutuksen osalta MPK vastaa MPK:n aselaji- ja toimialakoulutusohjelmien laadinnasta (ml SOTVA ja VARTU), PV:n vaatimusten mukaisten kouluttajien rekrytoinnista, tuottamisesta ja ohjauksesta, PV:n johtamana sotilaallisen koulutuksen valmisteluista ja käytännön toteuttamisesta, koulutuksen laadusta ja kehittämisestä sekä sotilaallisen koulutuksen antamisesta myös poikkeusoloissa.

Sotilaallinen koulutus on osallistujille maksutonta ja osallistujille maksetaan päiväraha 5,10€/pv sekä matkustuskustannukset. Lisäksi PV vastaa näistä tapahtumista aiheutuvista materiaali- ja muonituskuluista.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

MPK järjestää **sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta** (SOTVA) vuosittain noin 25 000 reserviläiselle/vast. yhteensä noin 40 000 koulutuspäivää (noin 1200 kurssia). SOTVA täydentää yksilön sotilaallista osaamista ja parantaa kokonaisvaltaista toimintakykyä.

MPK vastaa SOTVA:n käytännön toteuttamisesta ja asettaa koulutustapahtumaan keskimäärin 5-10 vapaaehtoista kouluttajaa. Koulutuksen suunnittelua ohjaa MPK:n palkattu henkilöstö. Vakiintuneen käytännön mukaan, silloin kun käytössä on merkittävästi PV:n materiaalia, tiloja tai alueita, on Puolustusvoimat asettanut koulutustapahtumaan valvojan. SOTVA:n liittyvässä ampumakoulutuksessa käytetään MPK:n, järjestöjen ja koulutukseen osallistuvien ampuma-aseita.

Sotilaallisia valmiuksia palvelevasta koulutuksesta MPK voi periä osallistujilta osallistumismaksun. Pääsääntöisesti koulutustapahtumaan osallistuja maksaa koulutuksesta noin 25€/pv, jolla katetaan muonituskustannukset ja MPK:n vakuutusturva. PV on nähnyt kustannustehokkaaksi hyödyntää MPK:n SOTVA:ta myös sodan ajan joukkoihin sijoitetuille reserviläisille. MPK:lle myönnettävä valtionavustus on kohdennettu SOTVA:sta aiheutuvien kulujen kattamiseksi.

MPK järjestää **varautumis- ja turvallisuuskoulutusta** (VARTU) vuosittain noin 18 000 henkilölle yhteensä noin 28 000 koulutuspäivänä (noin 500 kurssia). Suuri osa (noin 10 000) VARTU:een osallistuvista henkilöistä on naisia.

VARTU kehittää yksilön valmiuksia selviytyä normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Tämä tukee kaikkien viranomaisten tehtävien toteuttamista. VARTU:ssa järjestetään myös turvallista aseenkäsittelyä kehittävää ampumakoulutusta MPK:n, järjestöjen ja koulutukseen osallistuvien ampuma-aseilla.

VARTU suunnitellaan maanpuolustuspiireittäin MPK:n piiripäälliköiden johdolla. Sisäisen turvallisuuden strategian ja Yhteiskunnan turvallisuusstrategian tavoitteet huomioidaan MPK:n VARTU:ssa. PV tukee VARTU:a antamalla käyttöön esimerkiksi materiaalia, tiloja ja alueita.

VARTU:een osallistujat maksavat koulutuksesta MPK:n päättämän kurssimaksun. VARTU:n järjestelyihin ei voida käyttää MPK:lle myönnettävää valtionosuutta. Koulutuksesta aiheutuvien kulujen kattamiseen käytetään osin säätiörahoitusta.

3.3 Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen resurssit

MPK:n rahoitus on kokonaisuudessaan noin 3,6 M€ vuodessa. Rahoitus muodostuu valtionavusta (noin 1,8 M€), PV:n tilaussopimuksesta (1,3 M€/vuosi 2018) ja osallistumismaksuista (noin 0,5 M€). Valtionapu on säilynyt lähes saman suuruisena MPK:n perustamisvuodesta 2008 lähtien (v 2008 1,74 M€). Samanaikaisesti toimintavolyymi koulutusvuorokausilla mitattuna on kasvanut lähes 80%. Kasvua on ollut kaikessa koulutuksessa.

MPK:lla on 28 palkattua henkilöä ja 59 suoritusperusteista työntekijää. Henkilötyövuosia on yhteensä noin 50. MPK:n rahoituksen kokonaisuudesta noin 2,2 M€ kohdentuu palkkoihin. MPK:n vapaaehtoisen tukevat koulutusta merkittävästi myös omalla panoksellaan ja kohdentavat vapaa-aikaansa vuodessa 3 – 6 kurssiin ja niiden valmisteluun. Harjoituksen johtajat ja kurssien johtajat käyttävät vapaa-aikaa noin 5 – 7 vuorokautta ja kouluttajat 2 – 3 vuorokautta. Henkilötyövuosiksi muutettuna työmäärä on yhteensä noin 126 henkilötyövuotta, jonka rahallisen arvon voidaan arvioida olevan noin 6,3 Meur vuodessa.

MPK:n rahoituksen pirstaleisuus aiheuttaa haasteita toiminnan suunnittelulle. MPK joutuu vuosittain neuvottelemaan rahoituksesta kahden eri tahon kanssa. Lisäksi rahoituspäätökset syntyvät vasta toimintavuotta edeltävässä joulukuussa, mikä ei tue

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

pitkäjärjenteistä suunnittelua. Toisaalta PV velvoittaa MPK:ta sitoutumaan omaan 2.-vuotiseen suunnitteluajankänteeseen, mikä on toiminnan johtamisen kannalta välttämätöntä.

PV:n henkilöstöä ei ole kohdennettu täysipäiväisesti vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen tehtäviin, vaan henkilöt tekevät niitä muiden tehtävien ohella. PV tukee vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta välillisesti osoittamalla mm. tiloja, asiantuntijoita, valvoja sekä materiaalia. PV:n antaman välillisen tuen hinnan määrittäminen on haastavaa, eikä se ole nyt tehtävän selvityksen kannalta oleellista. Selvityksessä välillisen tuen oletetaan jatkuvan saman tasoisena myös vapaaehtoisen maanpuolustuksen uudelleenjärjestelyissä.

3.4 Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen tuottama operatiivinen suorituskyky

PV:n tulee kyetä kaikissa tilanteissa operatiivisten valmiustehtävien hoitamiseen. Tehtävät toteutetaan joka hetki käytettävissä olevilla PV:n suorituskyvyillä, joita voidaan täydentää vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen kautta kehitettävillä suorituskyvyillä. PV:n operaatiopäällikkö määrittää operatiiviset perusteet vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämiseksi.

Paikallisuuspuolustus on kiinteä osa sotilaallisen maanpuolustuksen järjestelmää, jossa PV johtaa joukkojen suorituskyvyn rakentamista ja operatiivista käyttöä. Paikallisjoukkojen operatiivinen suunnittelu ja käyttö sekä henkilöstön sijoittamistoiminta säilyvät puolustusvoimien vastuulla. Paikallisjoukkoja kehitetään muun muassa puolustushaarojen laatiman paikallisuuspuolustuksen kehittämissuunnitelman mukaisesti. Vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta kehittämällä kyetään parantamaan paikallisjoukkojen taistelukykyä lisäämällä kokoonpanoihin aselaji- ja muita suorituskykyjä. Paikallisjoukkojen taistelukestävyyttä parannetaan kasvattamalla kokoonpanojen henkilöstövahvuuksia vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen kautta koulutettavalla henkilöstöllä. Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen tehokkaampi integrointi osaksi sodan ajan joukkorakenteita tukee sijoitetun henkilöstön osaamisen kehittämistä.

Puolustusvoimien nykyinen virka-apumalli ja suorituskyky on riittävä. Nykymallissa vapaaehtoisten osalta maakuntakomppanian kokoonpanoon kuuluu reserviläisistä muodostettu virka-apujoukkue. Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen kautta kehitetään virka-apukykyjä, jotka kykenevät vapauttamaan puolustusvoimien resursseja erityisesti pitkittyvissä virka-aputehtävissä. Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen kautta voidaan kouluttaa henkilöstöä toimimaan oman alueensa hyvin tuntevina erikoisosaajina ja yhteyshenkilöinä. MPK:n toimintaa tulee nykyistä enemmän hyödyntää muiden viranomaisten tehtäväkenttään kuuluvan vapaaehtoistoiminnan kouluttajana.

Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen tuottama lisäarvo suorituskyvylle on tärkeä. Vapaaehtoisessa maanpuolustuskoulutuksessa voidaan kuitenkin tunnistaa käyttämätöntä potentiaalia, joka liittyy ensisijaisesti koulutuksen määrään ja laatuun. Määrää voidaan kehittää lisäämällä toimintaan tarvittavia resursseja, tehostamalla rekrytointia sekä lisäämällä koulutuskapasiteettia. Laadullinen kehittäminen liittyy ensisijaisesti koulutuksen tavoitteiden asetteluun ja niiden toteutukseen ja valvontaan. Tässä ammattisotilaiden ammattitaidon lisääminen kokonaisuuteen on keskeinen tekijä.

Suorituskyvyn lisäämisessä on tunnistettu myös mahdollisuudet reserviläisten osaamisen parempaan hyödyntämiseen, toiminnan osallistumisasteen kasvattamiseen sekä vapaaehtoisuuden tehokkaampaan hyödyntämiseen.

MPK:n toimintaa voidaan kehittää, mutta sen tuottaman suorituskyvyn lisääminen nykyresurssein ja -järjestelyin on haastavaa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

3.5 Nykyisen toimintamallin vahvuudet ja haasteet

Nykyisen toimintamallin vahvuuksia ovat:

- Kustannustehokas rakenne joka mahdollistaa toiminnan sopeuttamisen nopeastikin muuttavaan toimintaympäristöön. Rakenteen joustavuus mahdollistaa toiminnan laajentamisen ja kehittämisen vapaaehtoisuus pohjalta.
- Jatkuvasti kehittyvä koulutusjärjestelmä, jossa sotilaallista koulutusta ja sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta on mahdollista kehittää PV:n tarpeiden mukaisesti.
- Sotilaallista koulutuksesta ja sotilaallisia valmiuksia palvelevasta koulutuksesta rakentuvat nousujohteiset aselaji- ja toimialakoulutusohjelmat mahdollistavat koulutettaville mielekkäitä mahdollisuuksia edetä vaativampiin tai laajempiin tehtäviin.
- Sijoittamattoman reservin osallistumisen koulutukseen ja edelleen mahdollisuus sijoittaa se sodan ajan joukkoihin.
- Paikallispataljoonia varten laaditut koulutusohjelmat, joita voidaan hyödyntää PV:n tarpeiden mukaan myös operatiivisten ja alueellisten joukkojen kouluttamisessa.
- MPK:n laatujärjestelmä, joka mahdollistaa koulutuksen laadun varmistamisen ja kehittämisen.
- Vapaaehtoisten työmäärän suhteuttaminen heidän osallistumishalukkuuteensa. Osallistumisen määrä vaihtelee elämäntilanteen mukaan huomattavastikin vuodesta toiseen.
- Kustannustehokkuus - pystytään hyödyntämään vapaaehtoisten työpanos ja minimoimaan PV:n henkilöstön käyttö ja haittatyökorvaukset sekä vähentämään henkilöstölle aiheutuvaa kuormitusta.
- Maanpuolustus- ja reserviläisjärjestöt ja niiden jäsenet ovat sitoutuneet koulutuksen ja toiminnan kehittämiseen MPK:n hallitus- ja valiokuntatyöskentelyn ja koulutusohjelmien laatimisen myötä.
- Vakiintunut järjestelmä. MPK:n syksyllä 2017 toteuttaman kouluttajakyselyn perusteella 2/3 sotilaskouluttajista kokee, että kouluttajana toimiminen on lisännyt heidän valmiuksia poikkeusolojen tehtävään sekä 4/5 sotilaskouluttajista kokee käytännön järjestelyjen sujuvan pääsääntöisesti hyvin Puolustusvoimien kanssa.

Nykyisen toimintamallin haasteita ovat:

- Vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 17 §:ssä säädetty velvoite järjestää vapaaehtoista sotilaallista koulutusta ainoastaan PV:n käytössä olevilla harjoitusalueilla rajoittaa toimintaa.
- Saman lain 21 §:ssä rajoitettu ammunnanjohtajaoikeuksien myöntäminen ainoastaan PV:n ampumaohjelmistossa tarkoitettuihin perusammuntoihin. Tämä rajoittaa vapaaehtoisten sotilaskouluttajien käytön laajentamista.
- MPK:lla ei tällä hetkellä ole riittävästi palkattua henkilöstöä kehittyvän toiminnan vaatimaan yhteistoimintaan alue- ja paikallistasoilla.
- PV:n antaman keskitetyn kouluttajakoulutuksen määrä ei vastaa sotilaallisten koulutusohjelmien toimeenpanon kouluttajatarvetta.
- Kouluttajien rekrytointi.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Puolustusministeriö
 PL 31
 FI-00131 Helsinki
 Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
 Eteläinen Makasiinikatu 8
 00130 Helsinki
 Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
 0295 16001
 Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
 (09) 160 88244
 Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
 kirjaamo@defmin.fi
 www.defmin.fi

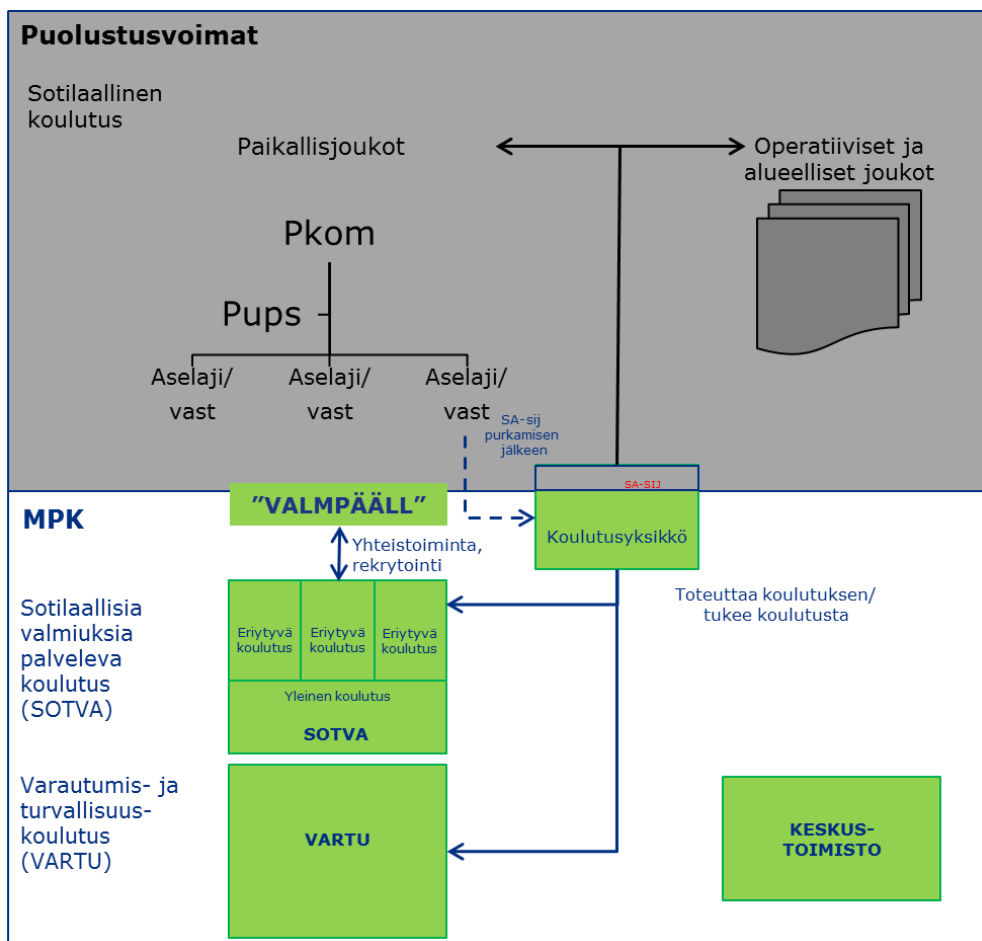

- MPK:n henkilöstöä ei voi käyttää virka-avun tukemiseen. Lainsäädäntö ei mahdollista MPK:n tukea virka-avun antamista. Toisaalta PV:lla ei ole suorituskykyvajetta virka-aputehtävien toteuttamisessa.
- SOTVA:n ja VARTU:n maksullisuus vähentää vapaaehtoisten osallistumista.
- VARTU:n osalta lainsäädännöllisenä lisähaasteena on se, ettei varautumiskoulutus ole MPK:n julkinen hallintotehtävä, eikä näin valtioavustuksen käyttö koulutuksen tukemiseksi ole lähtökohtaisesti mahdollista. Tämän vuoksi osallistumismaksut ovat kaksinkertaiset SOTVA:een verrattuna. Erityisesti naiset kokevat korkeammat osallistumismaksut epätasa-arvoisina ja nuorten osalta rajoittaa laajempaa osallistumista.

4. Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen uudelleen järjestäminen

Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen uudelleenjärjestämiseksi laadittiin annetun tehtävän ja asettamispäätöksen reunaehtojen kautta tarkasteltava toimintamalli.

Tässä luvussa kuvataan toimintamalli ja seuraavassa, luvussa 5 toimintamallin vaikutukset suhteessa nykytilaan. Vaikutusten kautta saadaan kuva toimintamallin eduista ja haitoista sekä sen edellyttämistä resursseista.

Kuva 2, PV:n ja MPK:n antaman vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutukseen liittyvän koulutuksen järjestelyt. Kuva on paikallispataljoonan organisaation osalta viitteellinen eikä se sisällä esimerkiksi joukkoihin kuuluvia aselajiyksiköitä.

Toimintamallissa puolustusvoimat johtaa vapaaehtoisen sotilaallisen koulutuksen ja vastaa sen tavoitteiden asettamisesta.

Vapaaehtoinen sotilaallinen koulutus on osa PV:n toimintaa, jolla tuetaan paikallisjoukkojen henkilöstön osaamista ja edelleen suorituskyvyn rakentamista. Suorituskykyä kehitetään rakentamalla koulutuskanavia sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen kautta paikallisjoukoissa annettavaan koulutukseen. Paikallisjoukkojen koulutuksen kehittämiseksi paikallispataljooniin kohdennetaan normaalioloissa PV:n ammattisotilaita. Henkilökunta vastaa pataljoonien suorituskyvyn tuottamisesta ja toimii poikkeusoloissa niiden avaintehtävissä.

Paikallispataljooniin kohdennettu PV:n henkilökunta varmistaa vapaaehtoisen koulutuksen tarkoituksenmukaisuuden ja nousujohteisuuden asettamalla koulutukselle tavoitteet sekä valvomalla niiden toteutumista. Lisäksi henkilökunta toimii koulutuksen mahdollistajana huolehtien mm. tarvittavasta materiaalista ja tiloista sekä reserviläiskouluttajien/-johtajien koulutuksesta. Paikallispataljoonien koulutuksen käytännön suunnittelun ja toteutuksen toteuttaa paikallispataljooniin sijoitetut reserviläisjohtajat. Reserviläisjohtajien antamaa koulutusta tuetaan MPK:n kouluttajayksikön kouluttajilla.

Paikallisjoukkojen kokoonpanot muodostetaan PV:n operatiivisten vaatimusten mukaisesti. Paikallispataljoonia pyritään rakentamaan vapaaehtoisista reserviläisistä. Reserviläisten riittävä osaaminen tunnistetaan sotilaallisia valmiuksia palvelevassa koulutuksessa, jonka jälkeen heitä voidaan esittää sijoitettavaksi paikallisjoukkoihin.

PV:n henkilökunta vastaa operatiivisiin ja alueellisiin joukkoihin sijoitettujen vapaaehtoisten reserviläisten koulutuksesta apunaan mahdollisuuksien mukaan MPK:n koulutusyksikön kouluttajat, joita on sijoitettu em. joukkoihin.

PV:n virka-avun tukitehtäviin käytetään paikallispataljooniin sijoitettuja reserviläisiä. Reserviläisten käytölle luodaan valmiusvaatimukset sekä lainsäädännön kautta tosiasialliset edellytykset virka-aputehtävään. Vastuuta kasvatetaan lainsäädännön sen mahdollistaessa.

MPK:n tukee¹ PV:a vapaaehtoisen sotilaallisen koulutuksen toteuttamisessa. MPK vastaa sotilaallisia valmiuksia palvelevasta sekä varautumis- ja turvallisuuskoulutuksesta.

PV johtaa vapaaehtoisen **sotilaallisen koulutuksen**, jonka käytännön toteuttamista MPK tukee. Paikallispataljoonien toimivat reserviläisjohtajat suunnittelevat koulutuksen ja toteuttavat sen yhteistyössä koulutusyksikön reserviläiskouluttajien kanssa. PV:n henkilökunta varmistaa asetettujen tavoitteiden saavuttamisen sekä johtaa ja valvoo annettavan koulutuksen.

¹ MPK:n rooli sotilaallisen koulutuksen tukemisessa tarkoittaa osallistumista sotilaallista koulutusta ja sotilaallisia valmiuksia palvelevien aselaji- ja toimialakoulutusohjelmien laatimiseen, puolustusvoimien vaatimukset täyttävien kouluttajien rekrytointiin, jotka osallistuvat koulutuksen suunnitteluun ja valmisteluun sekä käytännön toteuttamiseen. MPK osallistuu oman laadunvarmistusjärjestelmän kautta MPK:n kouluttajien antaman sotilaallisen koulutuksen laadun ja kehittämisen valvontaan.

MPK:n vastaa **sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutuksesta**² (SOTVA). SOTVA:n suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan puolustusvoimien ja paikallispuolustuksen tarpeet sekä reserviläisten erikoisosaaminen ja paikallistuntemus. Koulutus on nousujohteista ja läpinäkyvää.

SOTVA:ssa annettavan koulutuksen painopisteessä ovat yksilötaidot. Koulutuksella luodaan pohja sotilaallisten perustaitojen osaamiselle sekä tuetaan erikoistumista paikallisjoukkojen aselajitehtäviin. Tällä varmistetaan osaltaan paikallisjoukkoihin riittävä suorituskyky sekä reserviläisen valmiudet vaativammalle koulutukselle.

MPK:n antamalla **varautumis- ja turvallisuuskoulutuksella** (VARTU) tuotetaan laajapohjaisesti osaamista yhteiskunnan normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin huomioiden naisten ja nuorten osallistumismahdollisuudet. VARTU:ssa säilytetään vapaaehtoisuus ja mahdollistetaan laajapohjaisen osallistumisen.

MPK:n kouluttajista muodostuvan **koulutusyksiköllä** tuetaan paikallisjoukkojen vapaaehtoista sotilaallista koulutusta sekä sotilaallisia valmiuksia ja varautumista ja turvallisuutta palvelevaa koulutusta. Koulutusyksikkö tukee PV:n ohjauksessa paikallisjoukkojen toimivien johtajien antamaa koulutusta ja mahdollistaa tehokkaan koulutuksen sekä laajempien harjoitusten toimeenpanon. Lisäksi koulutusyksikkö voi tuottaa operatiivisiin ja alueellisiin joukkoihin sijoitettujen henkilöiden vapaaehtoista koulutusta.

Koulutusyksikössä toimii kokeneita kouluttajia, jotka antavat koulutusta ja varmistavat koulutuksen tarkoituksenmukaisen käytännön toteutuksen. Koulutusyksikön sotilaskouluttajien ammattitaitoa ylläpidetään ja kehitetään PV:n koulutustarjonnan avulla, mahdollistaen heille toimimisen vaativissakin koulutustehtävissä (ml. erilaiset oikeudet).

MPK:n organisaatiossa toimii **”valmiuspäällikkö”**, joka työskentelee aluetoimiston yhteydessä. Valmiuspäällikkö toimii liityntäpintana MPK:n ja PV:n välillä varmistaen osaltaan tarkoituksenmukaisen koulutuksen ja reserviläisten siirtymisen MPK:n koulutuksesta paikallisjoukkoihin. Lisäksi valmiuspäällikkö huolehtii osaltaan koulutusyksikön henkilöstön osaamisen kehittämisestä ja koulutusyksikön sotilaskouluttajien käytöstä.

MPK:n järjestämä koulutus on maksutonta tai se sisältää muodollisen osallistumismaksun. Maksuttomuuden edistämällä mahdollistetaan kansalaisten laajapohjainen osallistuminen vapaaehtoiseen maanpuolustukseen.

---

² Sotilaallisia valmiuksia palvelevalla koulutuksella tarkoitetaan tässä selvityksessä sellaista Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen järjestämää sotilaallisia kyvykkyyksiä ja toimintakykyä kehittävää koulutusta, jota annetaan korkeintaan perusyksikön kokoiselle joukolle ja jossa voidaan käyttää Puolustusvoimien aseita ja kalustoa muuhun kuin ammuntojen järjestämiseen. Maanpuolustuskoulutusyhdistys voi järjestää sotilaallisia valmiuksia palvelevana koulutuksena muilla kuin Puolustusvoimien aseilla ja ampumatarvikkeilla tapahtuvaa 20 a §:ssä tarkoitettua perusampumataittoa kehittävää ampumakoulutusta.

5. Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen ohjaus ja valvonta

5.1 Nykytila koskeva säädöstausta

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Perustuslain 68 §:n 1 momentin mukaan kukin ministeriö vastaa toimialallaan hallinnon asianmukaisesta toiminnasta.

Perustuslain 68 §:n 1 momentin mukaan kukin ministeriö vastaa toimialallaan hallinnon asianmukaisesta toiminnasta.

Perustuslain 109 §:n mukaan eduskunnan oikeusasiamiehen tulee valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Tehtäväänsä hoitaessaan oikeusasiamies valvoo perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävienjaosta annetun lain (1224/1990) 1 §:n mukaan valtioneuvoston oikeuskansleri vapautetaan velvollisuudesta valvoa lain noudattamista sellaisissa eduskunnan oikeusasiamiehen toimivaltaan kuuluvissa asioissa, jotka koskevat vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (556/2007) (jatkossa VAPEL) 3 luvussa tarkoitettua Maanpuolustuskoulutusyhdistystä.

VAPEL:n 3 §:n mukaan puolustusministeriön toimialaan kuuluu vapaaehtoinen maanpuolustus sekä eri hallinnonalojen vapaaehtoiseen maanpuolustukseen liittyvien toimien yhteensovittaminen sekä vapaaehtoisen sotilaallisen koulutuksen ohjaus ja valvonta. Kyseisen pykälän mukaan Puolustusvoimien Pääesikunnan tehtävänä on vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen kuuluvien sotilaallisten tehtävien johto sekä muun toiminnan ohjaus, tukeminen ja valvonta.

VAPEL:n 4 §:n mukaan vapaaehtoisen maanpuolustuksen yhteensovittamista, ohjaamista ja kehittämistä varten puolustusministeriön apuna ja sen yhteydessä toimii vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunta. Valtioneuvosto määrää neuvottelukunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä muut jäsenet ja kullekin henkilökohtaisen varajäsenen eduskunnan kulloiseksikin toimikaudeksi. Neuvottelukunnan kokoonpanossa on otettava huomioon eduskunnassa vallitsevat parlamentaariset voimasuhteet. Neuvottelukunta voi kutsua pysyviä asiantuntijoita sekä asettaa alueellisia tai toimialakohtaisia neuvottelukuntia. Neuvottelukunnan, alueellisten ja toimialakohtaisten neuvottelukuntien tehtävistä, kokoonpanosta ja toiminnan järjestämisestä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

VAPEL:n 9 §:n mukaan MPK:n hallitukseen kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja seitsemän muuta jäsentä. Valtioneuvoston yleisistunto määrää MPK:n hallituksen puheenjohtajan ja neljä jäsentä

VAPEL:n 11 §:n mukaan MPK:lle myönnetään valtionavustusta ja MPK:lle myönnettävään valtionavustukseen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001). Valtionapuviranomaisena toimii tällöin puolustusministeriö. Valtionavustuslain 15 §:n mukaan valtionapuviranomaisen on huolehdittava valtionavustuksen asianmukaisesta ja riittävästä valvonnasta hankkimalla valtionavustuksen käyttö- ja seurantatietoja sekä muita tietoja samoin kuin tekemällä tarvittaessa tarkastuksia.

VAPEL:n 16 §:n mukaan puolustusministeriö ohjaa ja valvoo MPK:n taloudellista toimintaa.

VAPEL:n 20 §:n mukaan MPK järjestää puolustusvoimien tilaamaa sotilaallista koulutusta. Koulutus, jossa käytetään puolustusvoimien aseita, ampumatarvikkeita tai räjähteitä, on järjestettävä puolustusvoimien henkilökunnan johdolla ja noudattamalla voimassa olevia puolustusvoimien ohjesääntöjä, varomääräyksiä ja muita pysyvääismääräyksiä.

VAPEL:n 22 §:n mukaan MPK:n on ilmoitettava järjestämästään 20 §:ssä tarkoitetusta koulutuksesta sekä sen jäsenjärjestöjen vastaavasta koulutustoiminnasta vuosittain asianomaiselle sotilasviranomaiselle sen mukaan kuin laadittavassa koulutussuunnitelmassa sovitaan. Puolustusvoimilla on oikeus saada tässä laissa säädettyjen tehtävien suorittamista varten edellä mainituilta yhdistyksiltä tietoja niiden koulutustoiminnasta. Ilmoitusvelvollisuus ei koske tavanomaista kilpailu-, urheilu- tai valistustoimintaa eikä järjestöjen sisäisiin asioihin liittyvää koulutusta ja valmennusta.

VAPEL:n 42 §:n mukaan Pääesikunnan on annettava puolustusministeriölle ja VAPEL:n 4 §:ssä tarkoitetulle vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunnalle vuosittain kertomus VAPEL:ssa säädetystä vapaaehtoisesta koulutuksesta ja vapaaehtoisten käyttämisestä virka-aputehtävissä. Pääesikunta on tätä varten oikeutettu saamaan valvonnan suorittamiseksi tarvittavia tietoja Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä salassapitosäännösten estämättä

Puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 2 §:n 1 kohdan c alakohdan mukaan Puolustusvoimien tehtävänä on Suomen sotilaallinen puolustaminen, johon kuuluu vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen ohjaaminen.

Puolustusministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen (375/2003) 1 §:n mukaan puolustusministeriön tehtävänä on vapaaehtoinen maanpuolustustyö.

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (960/2007) mukaan 3 §:n mukaan neuvottelukunnalla on pääsihteeri, joka on virkasuhteessa puolustusministeriöön.

5.2 Nykytilan arviointi

Nykytilassa MPK:n ohjauksesta ja valvonnasta voidaan erottaa MPK:n toimintaa koskeva ohjaus ja valvonta sekä toiminnan lainmukaisuuden valvonta. Toiminnan ohjauksen ja valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että MPK:n tuottama koulutus vastaa puolustushallinnon tarpeita. Toiminnan lainmukaisuuden valvonnan eli laillisuusvalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että MPK:n julkisoikeudellisten hallintotehtävien hoitamisessa noudatetaan lakia.

MPK:n toiminnan ohjausta ja valvontaa suoritetaan sekä puolustusministeriössä että PV:ssä. Puolustusministeriö määrittää valtionapuviranomaisena MPK:n sen toiminnan tavoitteet, johon MPK saa valtionapua. Puolustusministeriö käy tältä osin tulosneuvottelut MPK:n kanssa. Puolustusministeriö voi myös antaa tarkempaa ohjausta vapaaehtoisen sotilaallisen koulutuksen³ sisällöstä, mutta tätä ohjauskeinoa ei ole tähän mennessä käytetty. Lisäksi puolustusministeriön virkamies on määrätty jäsenenä MPK:n hallituksessa sekä vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunnan pääsihteerinä ja asiantuntijajäsenenä. Puolustusministeriön virkamiehet valvovat näissä tehtävissä osaltaan sekä MPK:n toiminnan sisältöä, että sen lainmukaisuutta. Puolustusministeriö myös kuulee säännöllisesti MPK:n johtoa ja PV:n asiantuntijoita vapaaehtoiseen maanpuolustukseen liittyen. Puolustusministeriöllä on näissä tehtävissä tapahtuvan valvonnan lisäksi mahdollisuus tarvittaessa valvoa MPK:n toimintaa

³ Vapaaehtoinen sotilaallinen koulutus pitää sisällään sekä sotilaallisen koulutuksen että SOTVA-koulutuksen.

esimerkiksi selvityspyynnöin tai tarkastuksin, mutta näitä valvonnan menetelmiä ei ole käytännössä tähän mennessä merkittävästi käytetty.

Puolustusministeriö toimii edellä mainitulla tavalla MPK:n valtionavustuksen osalta valtionapuviranomaisena, minkä lisäksi puolustusministeriö ohjaa ja valvoo MPK:n taloudellista toimintaa. MPK:n on toimitettava puolustusministeriölle selvitys sille myönnetyn valtionavustuksen käytöstä avustusvuotta seuraavan vuoden tammi-/helmikuussa sekä toimitettava toimintakertomus, tilinpäätös ja tilintarkastajien kertomus avustusvuodelta viimeistään seuraavan vuoden toukokuun loppuun mennessä. Lisäksi puolustusministeriö nimeää MPK:n toisen kahdesta tilintarkastajasta.

PV ohjaa ja valvoo MPK:n toimintaa siltä tilaamansa koulutuksen osalta. PV määrittää tämän koulutuksen koulutustavoitteet ja sisällön MPK:n kanssa käytävissä tulosneuvotteluissa ja antamalla hallinnon sisäistä normiohjausta.

Nykytilassa haastavaksi on koettu ohjausta ja valvontaa koskevan säädöspohjan rikkonaisuus sekä valvonta- ja ohjausvastuiden epäselvyys. VAPEL:n mukaista vapaaehtoista sotilaallista koulutusta koskeva valvonta- ja ohjausvelvollisuus kuuluu edellä todetulla tavalla puolustusministeriölle, vaikka samaan aikaan PV:n tehtävänä on valvoa, että VAPEL:n 20 §:n mukaisessa koulutuksessa noudatetaan voimassa olevia puolustusvoimien ohjesääntöjä, varomääräyksiä ja muita pysyväismääräyksiä. Lisäksi VAPEL:n 3 §:n mukainen puolustusministeriön ohjausvelvollisuus näyttäisi olevan ainakin osittain ristiriidassa puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 kohdan c alakohdan puolustusvoimien ohjaustehtävän kanssa. PV:n ohjaus- ja valvontavelvollisuuden osalta VAPEL:n 3 §:n 3 momentin rajaus muun toiminnan ohjaukseen, tukemiseen ja valvontaan jättää epäselväksi, että tulisiko PV:n ohjata ja valvoa MPK:n muuta toimintaa kuin puolustusministeriön ohjaamaa ja valvomaan vapaaehtoista sotilaallista koulutusta. Tällöin kyse olisi käytännössä nykyisen VARTU:n valvonnasta, mitä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena.

Valvonnan näkökulmasta ongelmallisena voidaan myös pitää voimassa olevan VAPEL:n mukaista sotilaallisen koulutuksen ja SOTVA:n määritelmiä. Sotilaallista koulutusta koskevan VAPEL:n 2 §:n 1 momentin määritelmä joukon yhteistoiminnan kehittämistä sodassa tai muissa selkkauksissa toimimista varten on käytännössä pidettävä hankalana sen epätarkkuuden vuoksi. On toisin sanoen hankalaa määritellä, milloin koulutuksessa on kyse joukon yhteistoiminnan kehittämistä ja milloin yksilön sotilaallisten valmiuksien kehittämistä. Määrittelyä hankaloittaa entisestään VAPEL:n 17 §:n mukainen rajaus komppanian kokaisen perusyksikön kouluttamiseen. Epäselvää on, mitä MPK saa käytännössä kouluttaa SOTVA:n esimerkiksi komppanian tai joukkueen kokoiselle joukolle. Ongelmallinen on myös taisteluammuntoa koskeva rajaus, sillä taisteluammuntaa ei ole laissa tai sen esitöissä määritelty tarkemmin. Selvää kuitenkin on, että puolustusvaliokunnan mietinnössään (3/2006)⁴ antama esimerkki SOTVA:n sisällöstä rajaisi sellaisenaan merkittävästi tällä hetkellä annettavaa SOTVA:sta.

Edellä mainitun sotilaallisen koulutuksen ja SOTVA:n rajapinnan määrittelyn lisäksi haasteellista on MPK:n muuna kuin julkisena hallintotehtävänä järjestämän VARTU:n ja julkisena hallintotehtävänä järjestämän SOTVA:n välinen rajapinta. VARTU:n on VAPEL:n 7 §:n 2 momentin mukaan turvallisuus-, varautumis- sekä johtamis- ja kouluttajakoulutusta. SOTVA on VAPEL:n 2 §:n mukaan muuta vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta, kuin sotilaallista koulutusta. Näin ollen voimassa olevan VAPEL:n perusteella on käytännössä mahdotonta määrittää rajapintaa SOTVA:en ja VARTU:en välille. Tätä tilannetta ei voida pitää hyvänä, koska muun muassa VAPEL:n 13 §:n mukainen MPK:n toimijoiden rikosoikeudellisen virkavastuun ja VAPEL:n 11 §:n mukainen valtionavustuksen kohdentaminen perustuvat tähän rajapintaan.

⁴ "Tällaista koulutusta ovat esimerkiksi suunnistus- ja karttajarjoitukset."

Valvonnan kannalta hankalana voidaan pitää myös VAPEL:n jakoa koulutuksen järjestäjän osalta MPK:n ja reserviläisjärjestöjen välillä. Esimerkiksi VAPEL:n 22 §:stä, kyseisen lainkohdan esitöistä⁵ ja puolustusvaliokunnan mietinnöstä (3/2006)⁶, voi saada sen kuvan, että myös muilla toimijoilla kuin ainoastaan MPK:lla olisi mahdollisuus järjestää sotilaallista koulutusta ja SOTVA:ta. Kuitenkin VAPEL:n 7 §:ssä sotilaallisen koulutuksen ja SOTVA:en antaminen on säädetty ainoastaan MPK:n julkiseksi hallintotehtäväksi. Lisäksi VAPEL:n 25 §:n mukaan MPK ja sen jäsenjärjestöt voivat sääntöjensä mukaisella tavalla järjestää turvallisuusasioita koskevia valistustilaisuuksia ja huolehtia liikuntakoulutuksesta sekä antaa muuta tarpeellista varautumis- ja johtamiskoulutusta omalla toimialallaan. Lisäksi kyseisen lainkohdan mukaan vapaaehtoiset maanpuolustusjärjestöt ylläpitävät maanpuolustustahtoa ja -taitoa sekä veteraaniperinteitä. Edellä mainitun lainkohdan lisäksi rekisteröityinä yhdistyksinä toimivien reserviläisjärjestöjen toimintaa rajoittaa yhdistyslain 3 §:n kiellettyjen yhdistysten määritelmä.

Tämän selvityksen kappaleeseen 4 otettu tarkasteltavaa uutta toimintamallia koskeva SOTVA:en määritelmä ei ole lainsäädäntöteknisesti vielä edellä mainitut SOTVA:en voimassa olevan määritelmän ongelmakohdat huomioon ottaen riittävän tarkkarajainen, mutta se tarjoaa hyvän pohjan SOTVA:sta käytävälle keskustelulle ja mahdolliselle VAPEL:n jatkokehittämiselle.

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunnan valvonta on koettu riittävän parlamentaarisen valvonnan ja ohjauksen välineeksi. Neuvottelukunnan saamat säännölliset selvitykset ja sen tekemät tarkastuskäynnit harjoituksiin, takaavat riittävän tiedonsaannin neuvottelukunnan jäsenille.

Ohjauksen ja valvonnan jakautumisen osalta tarkoituksenmukaisena ei voida pitää sitä, että puolustusministeriölle asetetaan velvollisuus ohjata ja valvoa viimesijaisesti Puolustusvoimien määrittelemästä vapaaehtoisten koulutustarpeesta syntyvää MPK:n käytännön koulutustoimintaa. Tällainen ohjaus ja valvonta ovat tarkoituksenmukaisempaa tapahtua Puolustusvoimien toimesta.

MPK:n näkökulmasta kaksien tulosneuvotteluiden käymistä ei MPK:n toiminnan laajuus ja resurssit huomioon ottaen ole myöskään pidettävä tarkoituksenmukaisena.

5.3 Ohjaus ja valvonta toimintamallissa

PV ohjaisi toimintamallissa sotilaallista koulutusta ja SOTVA:sta. Tähän ohjaamiseen kuuluisi annettavan koulutuksen sisällön määrittäminen PV:n koulutustavoitteita vastaavaksi. PV:n ohjauksella varmistetaan myös koulutuksen nousujohteisuus. MPK:n julkisoikeudellisten hallintotehtävien lainmukaisuuden valvonta kuuluisi toimintamallissa PV:lle.

Toimintamallissa puolustusministeriö säilyy valtionapuviranomaisena MPK:lle maksettavan valtionavun osalta. Näin ollen puolustusministeriö vastaisi jatkossakin valtionavustuslain mukaisesta MPK:n valvonnasta ja ohjauksesta. MPK:n laillisuusvalvontaa koskeva ylin valvontatehtävä säilyisi perustuslain 68 §:n mukaisesti puolustusministeriöllä.

⁵ HE 172/2007, s. 34–35.

⁶ "Valiokunta esittää lisäksi 2 momenttiin määritelmää sotilaallisia valmiuksia palvelevasta koulutuksesta, jolla tarkoitetaan MPK:n ja eri järjestöjen organisoimaa vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta --"

6. Toimintamallin vaikutukset vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen

6.1 Operatiiviset vaikutukset

Paikallisjoukkojen suorituskyky rakentuu pääosin varusmiespalveluksesta sijoitettujen tai jatkosijoitettujen reserviläisten pohjalle. Vapaaehtoistoiminnan kautta tuotava lisäarvo paikallispuolustukselle on kuitenkin tärkeä paikallistuntemuksen, erityisosaamisen sekä korkean motivaation ja sitoutuneisuuden kautta. Vapaaehtoistoiminnalla rakennettava suorituskyky on riippuvainen toimintaan osallistuvan henkilöstön määrästä sekä heille annettavan koulutuksen laadusta.

Toimintamalli mahdollistaa vapaaehtoisten tehokkaamman rekrytoinnin paikallisjoukkoihin. Rekrytointi voidaan kohdentaa erityisesti niihin reserviläisiin, joiden sijoitus purkautuu operatiivisissa tai alueellisissa joukoissa. Aluetoimiston yhteydessä toimiva, jokaiseen paikallisjoukkoon sijoitettu valmiuspäällikkö on keskeinen toimija rekrytoinnissa. Lisäksi valmiuspäällikkö kykenee huomioimaan paikalliset olosuhteet ja erityispiirteet.

PV:n henkilökunnan integroiminen paikallisjoukkojen toimintaan lisää koulutuksen tarkoituksenmukaisuutta sekä laatua ja kasvattaa suorituskykyä. Henkilökunta sovittaa yhteen koulutukselle asetettavat vaatimukset paikallisjoukkojen operatiivisiin käyttöperiaatteisiin. Toimintamalli ei kuitenkaan merkittävästi muuta nykyistä paikallisjoukkojen tuottamisen toimintatapaa, mutta mahdollistaa nykyistä paremmin vapaaehtoisuuden, paikallistuntemuksen ja osaamisen hyödyntämisen.

SOTVA:ssa oleva mahdollisuus käsitellä PV:n aseita monipuolistaa annettavaa peruskoulutusta ja mahdollistaa nopeamman pääsyn sotilaallisessa koulutuksessa haastavampiin kokonaisuuksiin sekä siirtymiseen joukkue ja komppaniakohtaisiin harjoituksiin. Tämä aiheuttaa kuitenkin vaatimuksia vapaaehtoisten reserviläisten sitoutumiselle nousujohteiseen koulutukseen sekä järjestettävälle kouluttajakoulutukselle. SOTVA:ssa annettavan koulutuksen laatuun vaikuttaa keskeisesti vapaaehtoisten kouluttajien osaaminen ja valmiudet.

Toimintamalli ei velvoita vapaaehtoisia nykyistä voimakkaammin. Osallistuminen esimerkiksi virka-apuun olisi edelleen vapaaehtoista. Velvoitettavuutta ei voida helposti lisätä, koska tehtävät, joihin ei sisälly julkisen vallan käyttöä voivat perustua vain vapaaehtoisuuteen eikä toisaalta merkittävästi julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voida osoittaa muiden kuin viranomaisten hoidettavaksi.

Kokonaisuudessaan toimintamalli lisää paikallisjoukkojen suorituskykyä. Suorituskyvyn kasvun ensisijainen tekijä on PV:n henkilökunnan osaamisen lisääminen vapaaehtoisten reserviläisten koulutukseen sekä mahdollisuudet vapaaehtoisten lukumäärän kasvattamiseen tehokkaamman rekrytoinnin kautta.

Toimintamallin tuottaman suorituskyvyn kasvun määrän arvioiminen on haastavaa. Tämä johtuu vaikeudesta arvioida vapaaehtoisten halukkuutta nykyistä laaja-alaisempaan toimintaan ja sitoutumiseen. Lisäksi reserviläisten epätasainen jakautuminen tekee sen, ettei malli välttämättä toimi samanlaisena maan joka puolella.

6.2 Koulutukselliset vaikutukset

Joukkojen kouluttaminen perustuu pitkäjänteiseen suunnitteluun. Suunnittelutyön perusteet luodaan puolustushaaraesikunnissa ja käytännön toteutuksesta vastaavat joukko-osastot. Vapaaehtoisten kouluttajien tarjoama koulutustuki kohdistuu taktisen ja teknisen tason tekemiseen, joka vaatii joukon operatiivisen tehtävän tuntemisen. PV:n nykyiset kouluttajaresurssit vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen on mitoitettu luvussa kaksi esitetyn pitkän aikavälin harjoitusvolyymin mukaisesti mahdollistaen osaltaan myös RVL:n tukemisen.

Toimintamallissa reserviläisten käyttö on laaja-alaista ja monipuolista, mikä mahdollistaa vapaaehtoisuuden hyödyntämisen sekä varmistaa koulutuksen ja osaamisen nousujohteisuuden. Nykymallia läheisempi yhteistyö MPK:n, reserviläisten ja PV:n välillä sekä PV:n vastuun korostuminen takaavat reserviläisten tarvitseman tuen sekä koulutuksen materiaali-, tila- ja henkilöstöresurssit.

PV:n johtamista vapaaehtoisista harjoituksista muodostetaan jatkossa kustannustehokkaita, nykyistä suurempia kokonaisuuksia. Tällöin haasteeksi voi muodostua MPK:n sotilaskouluttajien riittävyys, joka joudutaan varmistamaan PV:n kouluttajilla.

Koulutuksen suunnittelijoiden ja vapaaehtoisten käytön monitasoisuus – sijoitetut reserviläisjohtajat, MPK:n sotilaskouluttajat - tekee mallista osaltaan haavoittuvan. Vaarana on, että useamman tason toimijoiden myötä menetetään nykyisen yksiportaisen toimintamallin edut, joustavuus sekä nopea reagointi- ja toimeenpanokyky. Uhkana on myös byrokratian lisääntyminen. Toisaalta monitasoisen valmistelun takaa laadukkaamman lopputuloksen.

Paikallisjoukkojen suorituskyvyn paraneminen perustuu koulutuksen laadun kehittämiseen. Tämä edellyttää vapaaehtoisten reserviläisten sitoutumista koulutustehtävään sekä heille annettavien valmiuksien kouluttamista. Toimintamalli ei kuitenkaan sellaisenaan takaa vapaaehtoisten määrän kasvua eikä vapaaehtoisten halukkuutta nykyistä laaja-alaisempaan toimintaan. Reserviläisten epätasainen jakautuminen tekee sen, ettei malli välttämättä toimi samanlaisena maan joka puolella.

Toimintamallissa MPK:n laatisi sotilaallista koulutusta ja sotilaallisia valmiuksia palvelevia aselaji- ja toimialakoulutusohjelmia puolustusvoimien ohjauksessa, tukisi kouluttajien rekrytointia, tuottamista ja ohjaamista. MPK:n kouluttajat tukisivat PV:n johtamana koulutuksen valmisteluja ja käytännön toteuttamista. MPK osallistuisi laadunvarmistusjärjestelmänsä avulla MPK:n kouluttajien antaman sotilaallisen koulutuksen kehittämiseen PV:n linjausten mukaisesti. Koulutuksen suunnittelussa tulee huomioida VARTU:n ja SOTVA:n välinen rajapinta ja mahdollistaa koulutusten osaltaan koulutusten synergian huomioon. On huomioitava, että MPK:n poikkeusolojen tehtäviin ei kuulu sotilaallisen koulutuksen tehtäviä vaan niistä vastaa PV.

MPK:n organisaatiossa toimiva valmiuspäällikkö on tarvittava lisäresurssi koulutuksen tavoitteiden ja toteuttamisen yhteensovittamiseen PV:n ja MPK:n välillä. Valmiuspäällikkö tukee piiripäällikköä, joka johtaa ja vastaa piirin koulutuksen toteuttamisesta ja tuloksista. Valmiuspäällikön tehtäviin tulee sisällyttää myös koulutuspäällikön tehtäviä kurssien toteuttamisen mahdollistamiseksi ja toimijoiden ohjaamiseksi ja valmentamiseksi.

Toimintamalli lisäresursseineen edesauttaisi paikallisjoukkojen osaamisen kehittämistä ja edelleen suorituskykyä. Suorituskyvyn kasvu perustuu siihen, että sijoitettu henkilökunta ja reserviläiset ottavat nykymallia suuremman vastuun vapaaehtoisen koulutuksen suunnittelusta ja toteuttamisesta.

6.3 Henkilöstövaikutukset

Toimintamallin tuomat lisävelvoitteet edellyttävät noin 40 henkilön lisäystä PV:n tehtäväkokoontaan. Uudet tehtävät tulisi esittää PV:n tehtäväkokoontaan lisätehtävinä, jolloin niihin tulee kohdentaa erillisiä rahoitusta. Tehtävien kohdentaminen nykyisen tehtäväkokoontaan sisältä on haasteellista. Upseerien ja opistoupseerien osalta tehtävien kokemustausta olisi noin 15–20 vuoden palvelus. Upseerien osalta esiupseerikurssin käyneiden kokeneiden upseerien lukumäärä on rajallinen ja tälläkin hetkellä heille suunniteltuja tehtäviä ei voida täyttää täysimääräisesti. Upseerien osalta jouduttaisiin tehtävien koulutus- ja kokemusvaatimuksia madaltamaan. Tehtävien

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

täysipainoinen hoitaminen edellyttää kuitenkin pedagogista koulutusta ja syvää ymmärrystä esimerkiksi varomääräyksistä ja muista PV:n määräyksistä.

Henkilöt sijoitetaan paikallispataljooniin ja aluetoimistoihin koordinoimaan ja johtamaan koulutusta. Varsinaisina palkkoina tämä olisi vuositasolla noin 2,8 Meur. Lisäksi PV:n on tarvittaessa pystyttävä resursoimaan vapaaehtoisten työpanosta omalla henkilökunnallaan, koska PV:n harjoituksen toteuttaminen ei voi olla yksistään vapaaehtoisten sotilaskouluttajien varassa.

PV:n henkilöstön palvelussuhteen ehdoissa on määritetty poikkeavista työajoista ja harjoituksista johtuvat erilliskorvaukset, jotka aiheuttavat lisäkuluja työnantajalle. Toimintamalli lisää koulutuksen ohjausvastuussa olevan henkilöstön ilta- ja viikonlopputöitä, jonka kustannusvaikutus on arviolta noin 1,0 Me. Muiden kuin PV:n virkasuhteessa olevan henkilöstön käyttö PV:n lakisääteisten tehtävien hoitamisessa saattaa aiheuttaa eriarvoisuuden tunnetta PV:n henkilöstön keskuudessa.

Mallin yksi suurimmista uhkista liittyy siihen, että toimintaa ei resursoida PV:lle tehtävien edellyttämällä tavalla. Jos tarvittavaa lisärahoitusta ja tehtäväkokoontalon lisäystä ei kyetä osoittamaan erillisenä, riski on, että PV itsenäisenä viranomaisena kohdentaa resurssinsa operatiivisten vaatimusten mukaisesti ja paikallisjoukkojen koulutus ja siihen liittyvä vapaaehtoisten ohjaus jää vähälle huomiolle. Lakimuutosten valmistelun ja lakiehdotuksen käsittelyn yhteydessä on kyettävä varmistamaan lisäresurssit, jotka takaavat PV:n tarvitsemien henkilöstöresurssien kohdentamiseen paikallisjoukkoihin ja niiden koulutukseen.

Nykytilaan verrattuna PV:n tilaamaan sotilaallisen koulutukseen kohdennettujen taloudellisten resurssien 1,3 Meur siirtyminen pois.

Toimintamallissa MPK:n vuosibudjetti olisi noin 6,2 Meur jakautuen seuraavasti:

- MPK:n keskustoimiston ja piirien toiminta- ja henkilöstömenot ovat noin 3,1 Meur.
- Valmiuspäällikkö kohdennetaan jokaiseen paikallispataljoonaan sekä keskustoimistoon. Valmiuspäälliköiden tehtävänä on yhteistyössä PV:n kanssa vapaaehtoisen koulutuksen koordinointi, asevelvollisten rekrytointi vapaaehtoisiksi sotilaskouluttajiksi sekä sijoitettavaksi poikkeusoloihin paikallisjoukkoihin, lisäresurssitarve 1,1 Meur.
- PV:n johtaman sotilaallisen koulutuksen tukeminen ja MPK:n järjestämän sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen lisääminen mallia vastaavalla tavalla, mukaan lukien osallistumismaksujen alentaminen 1,0 Meur. MPK:n koulutuksen osallistujille maksuttomuudessa tulee ottaa huomioon se, että koulutus ei ole ilmaista vaan edellyttää resursseja.
- Kasvavan toiminnan aiheuttama toimintamenojen lisätarve (lisähenkilöstö, sotilaallisen koulutuksen tukeminen, sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen toteuttaminen ja rekrytointitilaisuudet) on noin 1,0 Meur.

Alla oleva kuva pelkistää toimintamallin rahoituksen suhteessa nykytilaan.

<p>PUOLUSTUSVOIMAT</p> <p>Nykytila - asevelv ylläpitokulut (kuten nykytila)</p> <p>Toimintamalli - 2,8 Meur henkilöstökulut - 1,0 Meur toimintakulut - asevelv ylläpitokulut (kuten nykytila)</p> <p>→ <u>3,8 Meur</u> (väh tilattu sotkoul. 1,3 Meur)</p> <p>Kustannukset yhteensä 2,5 Meur (katetaan lisärahoituksella)</p>	<p>MAANPUOLUSTUSKOULUTUSYHDISTYS</p> <p>Nykytila 3,6 Meur toiminta- ja henkilöstömeno (mukana PV:n tilaama 1,3 Meur)</p> <p>Toimintamalli 3,1 Meur toiminta- ja henkilöstömenot 1,1 Meur valmiuspäälliköt 1,0 Meur Maksuttomuuden edistäminen 1,0 Meur Kasvavan toiminnan kustannukset → <u>6,2 Meur</u></p> <p>Kustannukset yhteensä 6,2 Meur (katetaan valtionavulla)</p>						
<p>Kustannukset</p> <table> <tr> <td>- nykytila</td> <td>3,6 Meur</td> <td></td> </tr> <tr> <td>- toimintamalli</td> <td>8,7 Meur</td> <td>→ Lisäkustannus 5,1 Meur</td> </tr> </table>		- nykytila	3,6 Meur		- toimintamalli	8,7 Meur	→ Lisäkustannus 5,1 Meur
- nykytila	3,6 Meur						
- toimintamalli	8,7 Meur	→ Lisäkustannus 5,1 Meur					

Kuva 3, rahoituksen vertailu nykytilan ja toimintamallin välillä.

7. Johtopäätökset

Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen uudelleenjärjestämisen tavoitteena on vahvistaa vapaaehtoisen maanpuolustuksen asemaa paikallisjoukoissa ja virka-aputehtävissä. Selvitystehtävässä tarkastellaan tavoitteen saavuttamista siirtämällä MPK:n sotilaallinen koulutus PV:lle ja kehittämällä MPK:ä jäljellejäävien tehtävien kautta. Selvitystyön lähtökohtana on ollut paikallisjoukkojen suorituskyvyn lisääminen.

Paikallisjoukkojen suorituskykyä kehitetään lisäämällä vapaaehtoistoiminnan laatua ja määrää. Laadullinen lisääminen kohdentuu ensisijaisesti koulutukseen sekä vapaaehtoisten reserviläisten osaamisen tehokkaampaan hyödyntämiseen. Koulutuksen tavoitteellisuutta kehitetään kohdentamalla PV:n henkilöstöä paikallisjoukkoihin. Tällä varmistetaan sotilaallisen koulutuksen tarkoituksenmukaisuus, nousujohteisuus sekä riittävät materiaaliset ja toimitiloihin liittyvät resurssit. MPK:n valmiuspäällikköjärjestelmän rakennetaan aluetoimistojen yhteyteen varmistamaan MPK:n koulutusresurssien tarkoituksenmukainen käyttö ja vapaaehtoisen luonteva, osaamiseen perustuva siirtyminen SOTVA:sta sijoitettavaksi paikallisjoukkoihin.

Kouluttamisen tärkeässä roolissa on MPK:n koulutusyksikkö, jonka resursseja käytetään sekä MPK:n että PV:n koulutuksessa. Kouluttajien käyttö lähtee ajatuksesta, jossa reserviläiskouluttaja voi kouluttaa vapaaehtoisia ensin SOTVA:n puolella ja seurata heitä myöhemmin PV:n antaman sotilaallisen koulutuksen puolelle. Tämä edellyttää reserviläisille erilaisten nykyistä laajempien kouluttajaoikeuksien myöntämistä ja luo edelleen vaatimuksia kouluttajakoulutukselle.

SOTVA:lla on tärkeä rooli rakennettaessa suorituskykyä. SOTVA:n mahdollisuuksia laajennetaan nykytilasta mahdollistaen harjoittelu PV:n ampuma-aseilla ja kalustolla. SOTVA:ssa kehitetään reserviläisten perusampumataittoa. Tavoitteena on kehittää aitoja

sotilaallisia valmiuksia ennen siirtymistä paikallisjoukkoihin, jossa sotilaallinen koulutus annetaan. SOTVA:n mahdollisuuksien laajentaminen on kulmakivi koko uudelleenjärjestelyä tarkasteltaessa ja se muuttaa MPK:n koulutustoiminnan ja -mahdollisuudet nykyistä laajemmaksi.

VARTU:n on arvioitu toimivan nykymuotoisena kokonaisuudessaan hyvin. VARTU:n kehittämistä kuitenkin jatketaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin SOTVA:n. Tällä tarkoitetaan maksuttomuuden edistämistä sekä VARTU:n ja SOTVA:n koulutuksellisten liityntäpintojen tunnistamista. Tavoitteena on rakentaa käytännössä nousujohteisia koulutuspolkuja huomioiden naiset ja nuoret. Naisten osallistuminen SOTVA:en mahdollistetaan. Vaikka VARTU:n on arvioitu toimivan nyky muodossaan hyvin olisi se hyvä säätää MPK:n julkiseksi hallintotehtäväksi 3. sektorin roolin korostuessa yhteiskunnan varautumisessa valtioneuvoston yhteisen turvallisuuden strategian mukaisesti.

Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen toteuttaminen huomioidaan myös niillä paikkakunnilla, joissa ei ole joukko-osastoja. Tällöin koulutus toteutetaan alueellisten mahdollisuuksien ja rajoitusten mukaisesti. Sotilaallinen koulutus on kuitenkin tarkoituksenmukaista toteuttaa siellä, missä se on resurssien kokonaiskäytön kannalta tarkoituksenmukaisinta.

Vapaaehtoisen reserviläisten määrää kehitetään tehostamalla rekrytointia erityisesti tilanteessa, jossa operatiivisissa tai alueellisissa joukoissa oleva sodan ajan sijoitus on päättymässä. Tällä pyritään varmistamaan koulutetun reservin aktivointi vapaaehtoistoimintaan ja hyödyntämään tehokkaasti heille jo annettua koulutusta. Rekrytoinnissa huomioidaan alueellisuus. Tässä valmiuspäälliköillä on keskeinen merkitys.

Vapaaehtoisten määrää pyritään lisäämään poistamalla osallistumisen taloudellisia esteitä. Tällä tarkoitetaan käytännössä kurssimaksujen laskemista tai jopa tietyissä tapauksissa kokonaan poistamista. Näin luodaan edellytyksiä myös nuorille osallistua toimintaan.

Vapaaehtoisten reserviläisten käyttö PV:n antaman virka-avun tukemiseen jää edelleen haasteeksi. Haasteen muodostaa se, että virka-aputehtävien toteuttaminen ei voi vapaaehtoisuuteen perustuvaa, vaan käytettävän resurssin on oltava joka hetki saatavilla. Lisäksi PV:llä ei ole välitöntä tarvetta hyödyntää vapaaehtoisten tarjoamaan lisäarvoa. Tämä johtuu PV:n riittävästä valmiudesta sekä mahdollisuudesta käyttää varusmiehiä tarkoituksenmukaisesti virka-aputehtävissä. Vapaaehtoisille reserviläisille tunnistettiin kuitenkin mahdollisuuksia tukea pitkittyneitä virka-aputehtäviä, joissa paikallistuntemusta ja erityisosaamista voidaan hyödyntää. Tämä edellyttää kuitenkin lainsäädännön muuttamista siten, että reserviläiset voivat sitoutua aidosti toimintaan ja pystyvät olemaan töistä pois ilman taloudellisia menetyksiä. Vapaaehtoisten reserviläisten käyttömahdollisuuksia selvitetään erillisellä selvitystehtävällä, jonka on tarkoitus valmistua vuoden 2018 aikana.

Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen uudelleenjärjestelyn **kustannukseksi** määriteltiin kokonaisuudessaan 8,7 Meur. Tämä tarkoittaa 5,1 Meur lisäystä nykytilaan. Rahoituksen kasvulla saadaan käytännössä kohdennettua toimintaan noin 65 henkilötyövuotta, joista 42 tulisi PV:lle ja 23 MPK:lle. Lisäksi toiminnan maksuttomuuden edistämiseen ja kasvavan toiminnan kustannuksiin kohdennettiin kumpaankin noin 1 Meur.

Kustannusvaikutuksia määritettäessä ne rakennettiin kustannustehokkaaksi kokonaisuudeksi. Tämä tarkoittaa, että kustannuksia ei voi tarkastella erillisinä, vaan ne vaikuttavat toisiinsa. Kustannusten kasvua ei voida myöskään rahoittaa nykyisestä kehiksestä, ilman että sillä olisi muuhun toimintaan vaikuttavia, merkittäviä seurauksia. Rahoituksen perusteet poikkeavat myös nykymallista, esimerkiksi PV ei jatkossa osta

koulutusta MPK:lta, vaan rahoitus katetaan tulossopimusperusteisesti valtionavun kautta.

Kustannuksissa ei ole huomioitu vapaaehtoistyötä eikä PV:n antamaa välillistä tukea toiminnalle. Näiden molempien merkitys on toiminnalle ratkaiseva ja niiden on arvioitu säilyvän uudelleenjärjestelyssä vähintään saman tasoisina.

Keskeisimmät haasteet liittyvät PV:n osaavan henkilökunnan kohdentamiseen sekä uudelleenjärjestelyn mahdollisiin vaikutuksiin maanpuolustustahdolle ja vapaaehtoisuudelle. Kahden jälkimmäisen osalta voidaan arvioida, että vaikutukset olisivat positiivisia, mikäli vapaaehtoisille kuvataan läpinäkyvästi ja rehellisesti mistä toiminnassa on kyse, mihin heidän tulisi sitoutua ja mitä he sitoutumisellaan voisivat saavuttaa.

Selvityksen toimenpiteillä kyetään parantamaan paikallisjoukkojen valmiutta ja suorituskykyä. Valmiuden ja suorituskyvyn lisäys ja koko toimintamalli rakentuu kolmen elementin; lisärahoituksen, PV:n osaavan henkilöstön ja SOTVA:ssa annettavan koulutukseen varaan. Muussa tapauksessa on riski, että toiminnalla tuotetaan haittaa alueellisten ja operatiivisten joukkojen suorituskyvyn ylläpitämiselle.

8. Esitykset

Työryhmä esittää, että mikäli tämän mallin mukainen vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen uudelleenjärjestäminen toteutetaan, niin sen ehdottomina edellytyksinä on kohtien 1-4 toteutuminen ja kohtien 5-9 huomioiminen.

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen tehtävät uudelleenjärjestelyssä ovat puolustusvoimien antaman sotilaallisen koulutuksen tukeminen, sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen sekä varautumis- ja turvallisuuskoulutuksen antaminen.

1. Kustannuksen nousu on 5,1 Meur ja se tulee kattaa kokonaisuudessaan lisärahoituksella.
2. Puolustusvoimien tehtäväkokoontamiseen lisätään 40 tehtävää ja vastaavan kohdassa 1 sisältyvän henkilötyövuosimäärän palkkasumma sekä rahoitus lisätyökorvauksiin. Lisäksi voidaan selvittää myös sopimussotilasmenettelyn käyttöä kouluttajien palkkaamiseksi.
3. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen antamassa sotilaallisia valmiuksia palvelevassa koulutuksessa tulee olla mahdollisuus käyttää puolustusvoimien aseita ja kalustoa, muuhun kuin ammuntoihin sekä mahdollistaa reserviläisten omilla aseilla tapahtuva perusampumataidon kehittäminen. Sotilaallisia valmiuksia palvelevassa koulutuksessa toteutettavat perusammunnat tulee olla toteutettavissa reserviläisten johtamina perustuen puolustusvoimien reserviläisille myöntämiin oikeuksiin.
4. Puolustusvoimia, Maanpuolustuskoulutusyhdistystä tulee kuulla ennen asiaa koskevaa päätöksentekoa ja asia tulee käsitellä puolustushallinnon henkilöstöpoliittisessa yhteistoimintaelimessä.
5. Vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annettua lakia tulee tarkastella ja selkiyttää vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen liittyvien määritelmien, vastuiden sekä toiminnan ohjauksen ja valvonnan osalta. Tässä yhteydessä tulee puolustusvoimien sotilaallisen koulutuksen tukeminen liittää Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen tehtäväksi ja varautumis- ja turvallisuuskoulutuksen antaminen säätää julkiseksi

hallintotehtäväksi. Lisäksi tulee selvittää mahdollisuuksia saada valmiuspäällikölle tarvittavat oikeudet asevelvollisuusrekisteriin.

6. Selvitetään Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen ja vapaaehtoisten reserviläisten roolin tehostamista viranomaisille annettavassa virka-avussa.
7. Vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain kehittämisessä tulee turvata naisten osallistumismahdollisuudet vapaaehtoisen maanpuolustukseen.
8. Toimeenpanossa tulee huomioida meri- ja ilmapuolustuksen sekä Rajavartiolaitoksen erityispiirteet.
9. Toimintamallin mukaisen vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen uudelleenjärjestely voidaan aloittaa aikaisintaan vuoden 2020 alussa.

Helsingissä päivänä joulukuuta 2017

Antti Lehtisalo

Timo Tuurihalme

Pertti Laatikainen

Ali Mättölä

Petteri Tervonen

Laura Ruotsalainen

Sami Roikonen

Jyri Kopare

Liite

Lausuntotiivistelmä

Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen uudelleenjärjestämisen selvityksen lausuntotiivistelmä

Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen uudelleenjärjestämisestä pidettiin sidosryhmien kuulemistilaisuus 30.11.2017 Säätytalolla. Kuulemistilaisuudessa osallistujille jaettiin ote selvityksen luonnoksesta, johon heillä oli mahdollisuus lausua kirjallisesti. Tämä tiivistelmä koostaa annettujen lausuntojen keskeisiä kokonaisuuksia ja ne ovat valittu ensisijaisesti selvityksen kehittämisen näkökulmasta

Yleiset huomiot

Lausuntojen perusteella MPK:n toiminnan kehittäminen sai selkeää kannatusta ja nykyjärjestelmää pidettiin hyvänä pohjana kehittämistyölle. Lausuntojen välillä oli suhteellisen pieniä eroja kehittämisen suurista suuntalinjoista. Uudistuksen todettiin olevan oikeansuuntainen ja että puolustusjärjestelmäämme tulee kehittää ensisijaisesti paikallispuolustuksen osalta mm. hybridisodankäynnin asettamien haasteiden johdosta.

Lausunnoissa korostettiin myös nykyuotoinen vapaaehtoisen sotilaallisen maanpuolustuskoulutuksen järjestäjä, jotka ovat laajalti yhteiskunnassa hyväksytyjä ja joilla on laaja yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Kehittämisessä muistutettiin valmistelun laaja-alaisuudesta, jossa maakuntien mahdollisuudet vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen tulee turvata ja joissa toiminnan ei tule keskittyä vain paikkakuntiin joissa on joukko-osastoja.

Lausunnoissa korostettiin reserviläisten ja vapaaehtoisten motivaatiota ja sen lisäämistä, mutta todettiin, että selvityksessä esitetään hyvin vähän konkreettisia ehdotuksia niiden toteuttamiseksi. Sen sijaan selvityksessä tuotiin esille useita motivaatiota ja sitoutumista vähentäviä muutoksia kuten luonnollisesti motivoivan kouluttajakehityspotken katkeaminen, ajankäytöllisen joustavuuden rajoitukset vapaaehtoisen elämäntilanteen mukaan ja edellä mainittu, joidenkin reserviläisten koulutusmahdollisuuksien väheneminen tai poistuminen.

Selvitystyön aikainen puutteellinen avoimuus ja viestintä koettiin vaikeuttaneen selvitystyön ja sen tavoitteiden saavuttamisen arviointia. Mahdollisessa jatkotyössä tulee viestintään kiinnittää enemmän huomiota.

Lausunnoissa todettiin, että MPK:n toteuttaman PV:n sotilaallisen koulutuksen siirtäminen PV:n vastuulle voi onnistuessaan tuottaa nykyistä parempaa valmiutta paikallisjoukkojen sotilaalliseen suorituskykyyn ja kykyyn antaa virka-apua.

Vapaaehtoisuutta hyödynnettäessä korostettiin tärkeyttä varmistaa mahdollisuus sitoutumisen kautta selkeään, nousujohteiseen reserviläisuraan, jossa tulee huomioida reserviläisten urapolut ja omien joukkojen kouluttaminen. Toimivien reserviläisjohtajien osaamista ja sitoutumista voidaan myös lausuntojen mukaan hyödyntää merkittävästi nykyistä enemmän koulutuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Esitetyllä toimintamallilla nähtiin olevan positiivisia vaikutuksia Puolustusvoimien henkilöstön sitouttamisessa pitkäjänteiseen vapaaehtoisen maanpuolustustyön tukemiseen.

Lausunnoissa tuotiin esille, että kehittämisvaihtoehtoa tulee voida soveltaa kaikkien puolustushaarojen paikallisjoukkoihin (vast.) ja sen vaikutukset PV:n paikallispuolustuskonseptiin ja suorituskykyyn kokonaisuutena tulee analysoida perusteellisesti. Lausunnoissa korostettiin, että esitetty toimintamalli perustuu vahvasti maavoimiin ja paikallispataljooniin ja muistutettiin erikseen meri- ja ilmapuolustuksen tarpeiden huomioimista. Näitä ei käsitellä riittävästi esityksessä. Lisäksi myös Rajavartiolaitoksen tarpeista tulee huolehtia. Rajavartiolaitos toimii Sisäministeriön alaisuudessa ja sen merkitystä MPK:n strategisena kumppanina korostettiin.

Toimintamallin mahdollisen muutoksen laajoista vaikutuksista johtuen muistutettiin, että mahdollinen siirtyminen edellyttää suunnitelmallista ja asteittaista etenemistä sekä tehtävien vaihtoa. Siirtymäajan voidaan arvioida olevan päätöksestä 1-2 vuotta.

Puolustusvoimat halusi launnossaan varata itselleen mahdollisuuden tulla kuulluksi selvitystehtävän valmistuttua ennen mahdollista asiaa koskevaa päätöksentekoa.

Henkilöstöön ja organisaatioon liittyvät huomiot

Henkilöstöhaasteita korostettiin valtaosassa selvityksiä ja sitä, että ne tulee selvittää syvällisesti ennen toimintamallin mahdollista käyttöönottoa. Henkilöstöressurssien mitoituksessa tulee huomioida realistiset edellytykset hoitaa lisääntyvät tehtävät.

Merkittävänä haasteena todettiin tosiasiallinen mahdollisuus kohdentaa PV:n henkilöstöä ja se, että muutos edellyttää kokeneita palveluksessa olevia kouluttajia, jota ei kuitenkaan ole riittävästi edes varusmieskoulutuksen nykymuotoiseen läpivientiin. Lausunnoissa todettiin tarve oikeanlaisella osaamisprofiililla ja kokemuspohjalla olevien henkilöiden kohdentamiseen ja että heidän tarpeensa jo nykyisiin tehtäviin ylittää käytettävissä olevan henkilöstömäärän.

Lausunnoissa todettiin, että esitetyn uuden mallin mukaisen sotilaallisen koulutuksen vastuuhenkilöiden ja kouluttajien tulee olla puolustusvoimien sotilasviranhaltioita. Mikäli uuteen malliin siirrytään tulisi henkilöiden toimia tehtävissään virkavastuulla suoraan PV:n johdossa. Suunniteltu muutos katsottiin lisäävän ammattisotilaiden, erityisesti upseerien työmäärää. Toisaalta todettiin, että lisäoikeudet paitsi helpottavat koulutuksen ja harjoittelun järjestämistä myös synnyttävät PV:lle kustannussäästöjä kantahenkilökunnan vähentyvän käyttötarpeen johdosta.

Lausunnoissa tuotiin esille positiivisena, että selvitystyössä on kiinnitetty huomiota aluetoimistojen vahventamiseen sekä siihen, että käytännön koulutustehtävistä annetaan vastuuta yksiköihin sijoitetulle reservin päällystölle. Toisaalta lausunnoissa todettiin myös, että Puolustushallinnossa (ml. PLM) tulisi osoittaa nykyistä suurempi henkilöresurssi vapaaehtoiseen maanpuolustuksen asioiden hoitamiseen.

Henkilöstöressurssin tasapuolista kohdentamista korostettiin ja todettiin, että mikäli vapaaehtoiisiin sotilaallisen koulutuksen harjoituksiin lisätään kantahenkilökuntaa, tulisi nämä lisäresurssit saada Rajavartiolaitoksen käyttöön joko Puolustusvoimista tai mikäli uudessa toimintamallissa MPK:n koulutusyksikköön sijoitetuilla kouluttajilla on jatkossa enemmän pätevyyksiä ja oikeuksia koulutuksen järjestämisessä, niin MPK:lta.

Henkilöstövaikutusten selvittämistä korostettiin ja todettiin, että esitettyyn uuteen koulutusmalliin liittyen on ennen mahdollista käyttöönottoa ratkaistava kaikki mahdolliset vastuukysymykset mm. työ- ja palvelusturvallisuuteen liittyen. Esitetty

raportti ei ollut vielä kaikilta osiltaan valmis, minkä johdosta ennen sen esittelyä Puolustusministerille se tulisi esitellä PV:n Henkilöpoliittiselle YT-ryhmälle (PLM HEPO YT) ja virastoa koskevien asioiden osalta PV:n yhteistoimintaelimelle (PYTE).

Vapaaehtoisten osalta todettiin tavoitteeksi vapaaehtoisuuskoulutuksen volyymin lisääminen ja että uudistuksen yhteydessä huomioita tulee kiinnittää myös paikallisjoukkojen mahdollisuuksiin harjoitella ja toimia omaehtoisesti. Riippumatta sodan ajan sijoituksesta, kouluttajia tulee käyttää sekä sotilaallisessa että sotilaallisia valmiuksia palvelevassa koulutuksessa.

Lausunnoissa muistutettiin, että esitetty kehittämissmalli vaatii myös mahdollisten ongelmakohtien kartoittamista ja niihin reagoimista.

Lainsäädäntöön liittyvät huomiot

Useissa lausunnoissa korostettiin uudelleenjärjestelyyn liittyviä merkittäviä lainsäädännöllisiä, hallinnollisia ja rakenteellisia muutostarpeita. Lain kehittämisessä tulee lausuntojen perusteella huomioida naisten mahdollisuudet osallistua vapaaehtoiseen maanpuolustukseen ja järjestää siihen liittyvää sotilaallista koulutusta.

Lausunnoissa SOTVA:n asema ja määrittely muodostuivat keskeiseksi ja siinä halutaan korostaa mm. mahdollisuuksia käyttää Puolustusvoimien ampuma-aseita ja kalustoa kuten tähänkin asti. Lausunnoissa todettiin, että selvityksessä määritellään puutteellisesti SOTVA:n ampumakoulutus ja että SOTVA:n käsite tulee voida määritellä siten, että koulutuksen sisällöllä luodaan tosiasiallisia valmiuksia sijoituskelpoisuudelle PV:n sodan ajan kokoonpanoon.

Rajapintaa PV:n ja MPK:n välillä toivottiin selkeytettäväksi ja tuotiin esille, että mikäli sotilaallinen koulutus siirretään MPK:lta PV:n vastuulle, on tarkoin määriteltävä, millainen rooli MPK:lle jää kyseisen koulutuksen järjestämisessä.

MPK:n sotilaallisen koulutuksen ja sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen rajaaminen esitetyllä tavalla ainoastaan paikallisjoukkoihin ja niiden täydentämiseen, syrjäyttää suuren joukon reserviä koulutuksen ulkopuolelle. Puolustusvoimien johtamien vapaaehtoisten harjoitusten järjestäminen ei voi perustua kouluttajien vapaaehtoisuuteen, vaan heiltä tulisi edellyttää jonkinasteinen sitoumus käytettävyydestä.

VARTU:n roolia toivottiin kehitettävän julkisoikeudelliseksi tehtäväksi. Lausunnoissa painotettiin VARTU-koulutuksen mielekkyyden ja resurssien takaamista. Tähän liittyen riskinä nähtiin, että mikäli huomio kiinnittyy liian paljon SOTVA-osioon, niin suuri osa MPK:n toimintaa ei käsitellä kokonaisuutena. Tähän liittyy myös naisten koulutustoiminta, jota ei saisi vaarantaa.

Valmiuspäällikköjen tehtävien toivottiin olevan aidosti myös osaavien reserviläisten haettavana. Muina havaintoina tuotiin esille mahdollisuutta käyttää sitoutuneiden reserviläisiä pitkittyvissä virka-aputehtävissä, MPK:n ohjauksen ja valvonnan kehittämistä siten, että selkeytetään vastuunjakoja sekä että valmiuspäälliköille tulisi antaa oikeudet asevelvollisuusrekisteriin.

Taloudelliset

Henkilöstöön liittyvien lausuntojen lisäksi taloudelliset aiheet nousivat huolenaiheiksi. Kokonaisuudessaan ajatus, jossa vapaaehtoiseen maanpuolustukseen kohdennetaan lisäresursseja, sai kannatusta. Resurssien kohdentamisesta syntyi jonkin verran eroavaisuutta lausujien kesken.

Useissa lausunnoissa todettiin, että taloudelliset lisäresurssit ovat edellytys kehittämislle. Kysymys ei siis ole olemassa olevien resurssien uudelleen kohdentamisesta. Esille nostettiin myös ajatus vaihtoehdosta, jossa resurssilisäykset kohdennettaisiin nykytilan kehittämiseen. Kokonaisuudessaan riittävään rahoitukseen tulee kiinnittää huomioita, jotta MPK:n toimintakyky säilyy sen lakisääteisten tehtävien mukaisena.

Taloudellisessa kehittämisessä muistutettiin myös VARTU:sta, jonka kautta huomioidaan naiset ja nuoret. Koulutuksen maksuttomuuden kehittäminen otettiin lausunnoissa positiivisesti vastaan ja sillä nähtiin mahdollistavan laajempi osallistuminen toimintaan.

Huomiona nostettiin esille, että on epätodennäköistä, että nykyisen taloudellisen resurssin reilulla kaksinkertaistamisella saataisiin vastaavaa kasvua koulutusmääriin. Lisäksi todettiin, että MPK:n ohjauksen ja valvonnan kehittämisessä tulee huomioida, että PV:n mahdollinen rooli valtionapuviranomaisena on haastava.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Puolustusministeriö
 PL 31
 FI-00131 Helsinki
 Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
 Eteläinen Makasiinikatu 8
 00130 Helsinki
 Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
 0295 16001
 Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
 (09) 160 88244
 Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
 kirjaamo@defmin.fi
 www.defmin.fi